

УДК 338.48

БУТИМ А.С., ШКОВЕЦЬ К.О., КВИТА Г.М.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мета. Проаналізувати стан та розкрити особливості механізмів регулювання туристичною сферою на Черкащині.

Методика. У статті досліджуються механізми регулювання та управління у сфері туризму та розвитку курортно-рекреаційного комплексу,

Результати. У процесі дослідження було створено проект в програмному пакеті MS Project 2007 з поданими рекомендаціями по вдосконаленню механізму управління.

Наукова новизна. Виявлено особливості механізму регулювання туризмом в Черкаській області на сучасному етапі.

Практична значимість. Проект сприятиме збереженню туристичних традицій Черкас, розвитку внутрішнього ринку туристичних послуг.

Ключові слова: туристичний бізнес, механізм регулювання, управління, проект, ефективність.

Вступ. Туризм є однією з найбільш прибуткових та таких, що інтенсивно розвиваються, галуззю світового господарства. Розвиток туризму відіграє важливу роль у вирішенні соціальних проблем. У багатьох країнах світу саме за рахунок туризму виникають нові робочі місця, підтримується високий рівень життя населення, створюються передумови для поліпшення платіжного балансу країни. Необхідність розвитку сфери туризму сприяє підвищенню рівня освіти, удосконаленню системи медичного обслуговування населення, впровадженню нових засобів поширення інформації тощо.

Туризм впливає на збереження й розвиток культурного потенціалу, веде до гармонізації відносин між різними країнами й народами, змушує уряди, громадські організації й комерційні структури брати активну участь у справі збереження й оздоровлення навколишнього середовища.

Постановка завдання. Сучасний розвиток туризму в Україні характеризується наявністю проблем у його організаційній структурі, спрямованості розвитку, стані якісних і кількісних характеристик.

З одного боку, сучасний стан туризму в Черкаській області розцінюється як кризовий, пов'язаний з різким падінням досягнутих раніше обсягів надання туристських послуг, скороченням матеріальної бази у сфері туризму й значною невідповідністю потребам населення в туристичних послугах.

З другого боку, відзначаються високі темпи будівництва туристичних об'єктів, що відповідають найвищим світовим стандартам, значне збільшення виїздів українців у закордонні поїздки, зростання числа туристичних організацій по всій території України.

Результати дослідження. Проблеми управління туристичною галуззю знайшли своє відображення у наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених, таких як І.Гортенко [4], В.Гуляєв [5], В.Євдокименко [6], В.Кифяк [7], В.Мацала [8], Н.Кабушин [9], Ю.Лебединський [10].

Необхідність дослідження механізмів регулювання, формування, управління й розвитку туристичної діяльності в Черкаській області.

Черкащина посідає одне з провідних місць в Україні щодо забезпеченості курортними та рекреаційними ресурсами. Черкаська область славиться своєю зеленою красою, дніпровськими пляжами, мальовничими пейзажами на прирічкових ділянках, печерами, лікувальними грязями, а також наявністю радонових і гідрокарбонатних натрієво-магнієво-кальцієвих вод [3]. Також важливими туристично-екскурсійними об'єктами є різні історико-культурні пам'ятки: археології, історії, архітектури і мистецтва.

Місця, де відбувались певні історичні події, а також пам'ятники, монументи та меморіали відображають унікальну історію нашої країни, її окремих міст і селищ, що збереглися від часів Київської Русі та були свідками зародження і формування України, як держави, становлення національної свідомості українського народу.

Курортні та рекреаційні території в Черкаській області становлять близько 275 тис. га (13%) території [2]. Оцінка потенціалу курортних та природних лікувальних ресурсів дає підстави розраховувати, що Черкащина має перспективу розвитку туристичної галузі. Це могутній потенціал розвитку міжнародного і вітчизняного оздоровлення й туризму, які є прибутковими галузями економіки багатьох країн.

Наявний потенціал дозволяє ставити завдання щодо ефективного відтворення трудових ресурсів і генофонду нації шляхом оздоровлення, забезпечення повноцінного відпочинку громадян, шляхом перетворення курортної галузі на вагоме джерело створення нових робочих місць та наповнення державного і місцевих бюджетів.

Закон України "Про туризм" визначає засади розвитку туризму в Україні та основні принципи державної політики в туристичній сфері [1]:

- забезпечення доступності для всіх громадян, у першу чергу для інвалідів, ветеранів війни та праці, учасників бойових дій, дітей, жінок репродуктивного віку, хворих на туберкульоз тощо;
- врахування попиту населення при розробці та затвердженні загальнодержавних і місцевих програм розвитку туризму;
- економічного та раціонального використання ресурсів і забезпечення їх належної охорони;
- сприяння перетворенню туристичного комплексу України у високорентабельну та конкурентоспроможну галузь економіки;
- законодавчого та нормативно-правового визначення умов та порядку організації діяльності туристичної галузі.

Виходячи із викладеного сформулюємо основні проблеми розвитку туризму, що існують в Черкаській області. Це передусім відсутність управлінської вертикалі в туристичній сфері у зв'язку з невизначеним спеціальним центральним органом

виконавчої влади з питань туризму, також відсутність чіткої державної політики, спрямованої на розвиток туризму. Проблемою в управлінні туризмом є недосконалість правового регулювання у сфері управління розвитком туризму на регіональному та місцевому рівнях та відсутність планів комплексного розвитку туристичних зон.

В Черкасах досі залишається невизначеним центральний орган державної влади з питань курортів і розподіл функцій та повноважень щодо регулювання туристичною сферою на державному рівні, відсутність механізмів державного управління у регіонах. На даний час органами місцевого самоврядування тільки створюються відповідні самостійні підрозділи з питань туризму і курортів для розвитку внутрішнього туризму.

Відсутність системи контролю за діяльністю суб'єктів курортної сфери, повільні темпи зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму, невідповідність міжнародним стандартам якості надання послуг свідчать про недостатність державної підтримки та відсутності механізмів комплексного підходу до управління національним туристичним продуктом на внутрішньому і міжнародному ринку туристичних послуг.

Аналіз розвитку сільського зеленого туризму за останні роки свідчить про збільшення осіб, що надають послуги сільського зеленого туризму, поліпшується якість сервісу, зростає кількість додаткових послуг. Прикладом цього є збільшення кількості садиб сільського зеленого туризму до 70 одиниць [2].

Ресурсна база Черкас має унікальний туристичний потенціал, спроможний забезпечити подальший розвиток національного туристичного продукту.

Найважливішим завданням на цьому шляху є забезпечення формування у сфері туризму сталої державної ідеології, спрямованої на раціональне і ефективне використання природних, історико-культурних та соціально-побутових ресурсів для розвитку в'їзного і внутрішнього туризму.

Аналіз стану туристичної галузі на Черкащині надав можливість розробити пропозиції щодо вдосконалення управління туристичною сферою (Рис.1).

	Назва задачі	Длительность	Начало	Окончание
	1. Пошук та залучення інвесторів	7 днів	Пн 03.02.14	Вт 11.02.14
	2. Організація підтримки з боку обласної державної адміністрації	6 днів	Пн 03.02.14	Пн 10.02.14
	3. Вивчення туристичних ресурсів	12 днів	Вт 11.02.14	Ср 26.02.14
	4. Вивчення туристичних послуг конкурентів	10 днів	Вт 11.02.14	Пн 24.02.14
	5. Формування базових екскурсійних послуг	5 днів	Вт 25.02.14	Пн 03.03.14
	Комплексна туристична інформація по Черкащині	2 днів	Вт 25.02.14	Ср 26.02.14
	Інформація про культурні та спортивні заходи	3 днів	Вт 25.02.14	Чт 27.02.14
	Загальна інформація по туристичним регіонам Черкаської області	2 днів	Вт 25.02.14	Ср 26.02.14
	Допомога в заказі послуг екскурсоводів та гідів	3 днів	Вт 25.02.14	Чт 27.02.14
	Організація зеленого туризму, подорожей до міст-героїв	4 днів	Вт 25.02.14	Пт 28.02.14
	Продаж ексклюзивної сувенірної продукції (літографії, футболки з логотипом, ексклюзивні фотографії за доступними цінами)	5 днів	Вт 25.02.14	Пн 03.03.14
	6. Формування додаткових екскурсійних послуг	5 днів	Вт 04.03.14	Пн 10.03.14
	Організація бізнес-зустрічей, семінарів, конференцій	5 днів	Вт 04.03.14	Пн 10.03.14
	Заказ авіа та залізничних квитків	3 днів	Вт 04.03.14	Чт 06.03.14
	Планування максимально цікавого відпочинку (формування піших, водних, велосипедних та автомобільних маршрутів, індивідуальні тури)	4 днів	Вт 04.03.14	Пт 07.03.14
	7. Відновлення сайту	7 днів	Вт 04.03.14	Ср 12.03.14
	Наповнення сайту актуальною інформацією	7 днів	Вт 04.03.14	Ср 12.03.14
	8. Бронювання засобів розміщення (готелів)	6 днів	Вт 11.03.14	Вт 18.03.14
	9. Проведення рекламної компанії	10 днів	Вт 11.03.14	Пн 24.03.14
	Впровадження маркетингових досліджень для просування туристських продуктів	10 днів	Вт 11.03.14	Пн 24.03.14

Рис. 1. Проект покращення стану туристичної сфери в Черкаській області (Перелік задач)

Цей проект допоможе підвищити зацікавленість туристів та вивести нинішній стан туризму на новий рівень.

Запропонований проект побудовано в програмному пакеті MS Office Project, що дозволило визначити перелік виконання всіх робіт (завдання і підзавдання), а також побудувати графік робіт на горизонтальній шкалі часу (Рис.1-2).

Кожен відрізок представляє собою певний вид роботи. Початок, кінець і довжина відрізка відповідає початку, завершенню та тривалості завдання. Завдання можуть виконуватися як паралельно так і послідовно. Якщо завдання виконуються послідовно, то існує зв'язок між нею і попередньою задачею відповідно. Наступна задача буде виконуватися тільки після завершення попередньої. Паралельні завдання в проекті потрібно починати якнайшвидше, що дає змогу зекономити час і тривалість виконання проекту, яка становитиме 36 робочих днів (Рис.2).

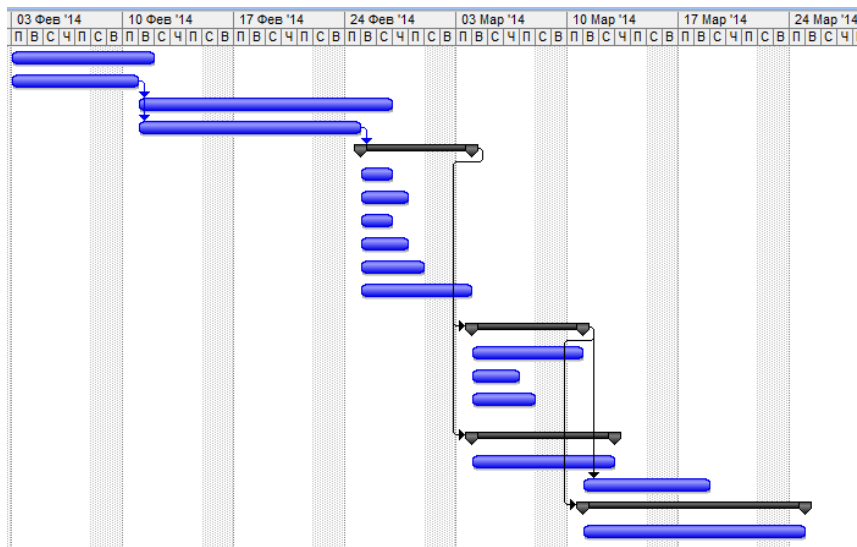

Рис. 2. Проект покращення стану туристичної сфери в Черкаській області (Ілюстрація плану)

Для впровадження цього проекту необхідно створити сприятливий клімат для залучення інвестицій, провести прозору приватизацію на тендерній основі нерентабельних, непрацюючих туристично-рекреаційних зон. Це сприятиме збереженню туристичних традицій Черкас, розвитку внутрішнього ринку туристичних послуг. Внаслідок цього туристична галузь стане вагомим джерелом наповнення бюджетів усіх рівнів.

На 2014 р. не передбачено фінансування вкрай важливих для розвитку туристичної і курортної сфер Черкас заходів, пов'язаних, насамперед, із створенням безпечних умов для туристів, підготовкою та участю у міжнародних та регіональних туристичних виставках в Україні та за кордоном, проведенням комплексної рекламно-інформаційної кампанії на основних зовнішніх ринках тощо.

Висновки. Сучасний стан розвитку туристичної індустрії в Україні не відповідає наявному потенціалу туристичних ресурсів, низькою є її економічна

ефективність. Однією з основних причин такого становища є недостатній рівень теоретичного осмислення соціально-економічної суті туризму як суспільного явища та його економічної значимості як прибуткової галузі. Функціонування туризму як специфічної галузі національної економіки базується на виробництві та споживанні туристичного продукту, що дає змогу зробити висновок про об'єктивне існування ринку туристичних послуг.

Перспективи подальшого дослідження полягають у тому, що проблема державного управління розвитком туризму недостатньо вивчена, а особливо механізми управління туристичною сферою у сучасних умовах. Політика формування ринку туристичних послуг має відповідати критеріям економічної результативності, соціальної ефективності та екологічної безпеки. Тому в подальшому слід дослідити механізми державного управління соціалізацією, екологізацією та інформатизацією туризму. Інформація є стратегічним ресурсом. Велике значення має мережа Інтернет, сайти якої пропонують користувачам опис туристичних центрів, туристичних послуг, віртуальні подорожі і т.д. Тому Інтернет – це система, яка необхідна для роботи туристичних організацій. Отже запропонований проект надає можливості об'єктивно впливати на розвиток туристичної галузі в Черкаському регіоні, підвищення туристичної привабливості Черкаської області.

Список використаної літератури

1. Закон України про туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Статистичний бюлетень «Туризм в Україні» / Державна туристична адміністрація України. – К., 2006. – 48 с.
3. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.
4. Гортенко І. О. Економічні райони України: посібник / І. О. Гортенко, Л. Л. Тарангул. – К., 1999. – 205 с.
5. Гуляев В. Г. Организация туристкой деятельности : учеб. пособие / В. Г. Гуляев. – М.: Нолидж, 1996. – 312 с.
6. Євдокименко В. К. Регіональна політика розвитку туризму. Методологія формування, механізм реалізації / В. К. Євдокименко; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. – Чернівці: Прут, 1995. – 118 с.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги - XXI, 2003. – 300 с.
8. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / В. І. Мацола; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. – Л., 1997. – 259 с.
9. Организация туризма : учеб. пособие / ред. Н. Кабушкин. - Минск: Новое знание, 2003. – 632 с.
10. Туризм і охорона культурної спадщини: український та польський досвід : монографія / за заг. ред. Ю. Лебединського, В. Вакуленка, І. Валентюка [та ін.]. – К.: К.І.С., 2003. – 176 с.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ В ЧЕРКАССКОЙ ОБЛАСТИ

БУТИМ А.С., ШИКОВЕЦ К.О., КВИТА Г.М.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Проанализировать состояние и раскрыть особенности механизмов регулирования туристической сферой на Черкащине.

Методика. В статье исследуются механизмы регулирования и управления в сфере туризма и развития курортно-рекреационного комплекса,

Результаты. В процессе исследования был создан проект в программном пакете MS Project 2007 с поданными рекомендациями по совершенствованию механизма управления.

Научная новизна. Выявлены особенности механизма регулирования туризмом в Черкасской области на современном этапе.

Практическая значимость. Проект будет способствовать сохранению туристических традиций Черкасс, развития внутреннего рынка туристических услуг.

Ключевые слова: *туристический бизнес, механизм регулирования, управление, проект, эффективность.*

THE IMPROVEMENT OF MECHANISM OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF TOURIST SPHERE IN CHERKASY REGION

BUTYMA.S., SHYKOVETSK.O., KVITA G.M.

Kyiv National University of Technologies and Design

Aim. To analyse the condition and to reveal the features of mechanisms of management of the tourist sphere in Cherkasy Region.

Methodology. This article examines the mechanisms of regulation and management in tourism sphere and development of resort-recreational complex.

Scientific novelty. The features of mechanisms of regulation of tourism in the Cherkasy region on the modern stage are educed.

Results. In the process of research was created the project in the programm package MS Project 2007 with the given recommendations of improving mechanism of management.

Practical significance. Project will contribute saving of tourist traditions in Cherkasy, internal market of tourist services development.

Keywords: *tourism industry, mechanism of regulation, management, project, effeciency.*